CROSCENA

KROŚNIEŃSKA SCENA KULTURY

RCKP KROSNO Nr 98 marzec 2012

1

4

2

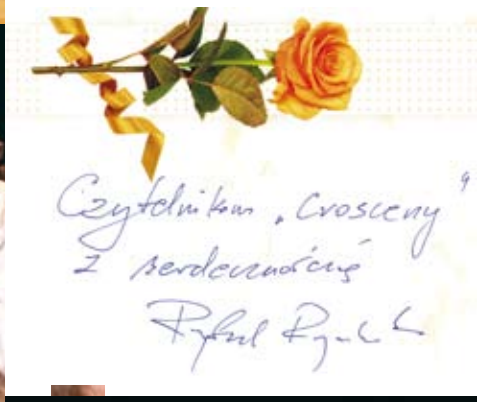
Czytelnikom „Crosceny"
z serdecznością
Rafał Ryntch

3

5

ŻYCZENIA
ZDROWYCH I POGODNYCH
ŚWIĄT WIELKANOCNYCH,
OBFITOŚCI NA
ŚWIĄTECZNYM STOLE,
SMACZNEGO JAJKA
ORAZ
WIOSENNEGO NASTROJU

WSZYSTKIM CZYTELNIKOM
I WSPÓŁPRACOWNIKOM
SKŁADA REDAKCJA

N. Rostkowska

CROSCENA LAUREATEM HONOROWEJ NAGRODY LITERACKIEJ „ZŁOTE PIÓRO" 2010 PRZYZNANEJ PRZEZ ODDZIAŁ ZWIĄZKU LITERATÓW POLSKICH W RZESZOWIE ZA DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ PROMOCJI KULTURY I LITERATURY.

Na okładce: Na okładce: Grafika J. Agopsowicz, str.2 – 1. Laureatki konkursu *Sacrum w literaturze i sztuce*, 2. Twórcy i wykonawcy widowiska *Królowa Śniegu*, 3. Wernisaż wystawy fotografii *Damskim okiem*, 4.Ryszard Rynkowski w koncercie dla pań w RCKP, 5. *Koncerty...za kurtyną* – Grzegorz Achtelik z grupy Acustic *fot. P. Matelowski i W. Turek*

C R O S C E N A
Krośnieńska Scena Kultury
Wydawca: Regionalne Centrum Kultur Pogranicza
38-400 Krosno, ul. Kolejowa 1,
tel. 13 432 18 98, 13 432 09 97
e-mail: croscena@rckp.krosno.pl
www.rckp.krosno.pl

Redakcja: **Anna Bryła, Wacław Turek**
Skład komputerowy: Krzysztof Zygarowicz
Druk: Hedom, Krosno, tel. 13 432 02 02
Nakład: 500 egz.
Croscena w wersji internetowej dostępna na stronie www.rckp.krosno.pl w zakładce Croscena
ISSN 1731-0296

Redakcja zastrzega sobie prawo doboru materiałów oraz dokonywania w nich niezbędnych zmian i skrótów.

W numerze:

3. Witryna RCKP
Wystawy
10-lecie Klubu Seniora
Ewa Chrobak
Ożywianie Podkarpacia
Królowa Śniegu po raz …
Krystyna Kogut

10. Polecamy
Pejzaże Muzyki
Wiosenne święto tańca

13. Rozmaitości
Galicja 1914 -1915
M. Pomezańska z Chłędowskich
Wanda Belcik

19. Przeczytane

20. Ludzie pióra
Stanisława Kopiec

22. Szkice krośnieńskie
Krosno -Anno 1872
Andrzej Kosiek

24. Kolekcjonerstwo
Kupcy krośnieńscy w …
Zbigniew Więcek

26. Podium

28. BWA
Dni Autorskie
Muzeum Podkarpackie
Stanisław Wojciech Bergman
K. Krępulec-Nowak

30. Muzeum Rzemiosła
Od ucznia do mistrza-kowalstwo
Jadwiga Bigoś

31. KBP
Warto podjąć przygodę życia…
Joanna Łach

32. KrosnoGra

DOROCZNE NAGRODY ZA OSIĄGNIĘCIA W DZIEDZINIE TWÓRCZOŚCI ARTYSTYCZNEJ, UPOWSZECHNIANIA I OCHRONY KULTURY-ROK 2012

CELEM JEST WSPIERANIE I PROMOCJA TWÓRCZOŚCI, EDUKACJI I OŚWIATY KULTURALNEJ, DZIAŁAŃ I INICJATYW KULTURALNYCH ORAZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTURY W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM. NAGRODY MOGĄ OTRZYMAĆ OSOBY FIZYCZNE, OSOBY PRAWNE, ORAZ INNE PODMIOTY. W UZNANIU CAŁOKSZTAŁTU DZIAŁALNOŚCI LUB ZA WYBITNE OSIĄGNIĘCIA O ISTOTNYM ZNACZENIU DLA KULTURY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NAGRODY MAJĄ CHARAKTER FINANSOWY I MOGĄ BYĆ: INDYWIDUALNE I ZBIOROWE. WNIOSKI MOGĄ SKŁADAĆ ORGANY ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ, INSTYTUCJE KULTURY, WYŻSZE SZKOŁY ARTYSTYCZNE LUB UCZELNIE PROWADZĄCE KIERUNKI ARTYSTYCZNE, ŚRODOWISKA TWÓRCZE LUB GRUPA OSÓB (CO NAJMNIEJ 5) Z DANEGO ŚRODOWISKA TWÓRCZEGO. WNIOSKI MOŻNA ZŁOŻYĆ OSOBIŚCIE W KANCELARII OGÓLNEJ URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO LUB PRZESŁAĆ NA ADRES: DEPARTAMENT KULTURY I OCHRONY DZIEDZICTWA NARODOWEGO URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO AL. ŁUKASZA CIEPLIŃSKIEGO 4, 35-010 RZESZÓW. **TERMIN UPŁYWA 15 KWIETNIA**. FORMULARZ DO POBRANIA ZE STRONY WWW.WROTA.PODKARPACKIE.PL/PL/KULTURA/NAGRODY

w y s t a w y

2 – 31 marca
Talenty, Temperamenty, Osobowości – wystawa malarstwa i grafiki stypendystów Fundacji Akapi – Gabriela Gorączko, Gabriela Weselak, Benjamin Sierkowski

Gabriela Gorączko -*„Aktywnie biorę udział w wielu konkursach. Moje prace zazwyczaj były wyróżnione lub były na wystawach lecz nie zajęły żadnego miejsca aczkolwiek dążę do tego, aby osiągnąć jak najwięcej. Uczestniczyłam w wielu plenerach m.in. w ogólnopolskim plenerze w Bartniku Sądeckim, w Rzepedzi oraz wielu plenerach szkolnych”.*

Benjamin Sierkowski - szczególnie interesuje się malarstwem, rysunkiem i rzeźbą, dobrze czuje się w technikach graficznych. *Fascynuje mnie kolor, formy rysunkowe i graficzne, ciągłe udoskonalanie formy i warsztatu. Tematy czerpię z natury (człowiek i otoczenie), moje prace znalazły się w prywatnych zbiorach oraz w szkołach podstawowych.*

Gabriela Weselak - pasją młodej artystki są techniki graficzne, rysowanie, fotografowanie szczególnie natury oraz historia sztuki. Bierze udział w wielu plenerach, warsztatach, konkursach plastycznych - jest laureatką konkursu „Grunwald na wesoło”.

Wszyscy uczą się w Zespole Szkół Plastycznych w Jarosławiu, w klasie technik graficznych.

G. Gorączko

B. Sierkowski

5 – 30 marca
Okno na świat – wystawa fotografii Niny Przybylskiej

Nina Przybylska jest absolwentką PPSKAKiB w Krośnie na kierunku Fotografia. Współpracowała z agencją artystyczną Scena PLR i portalem neon.info.pl w Krośnie. Obecnie pracuje w Agencji Promocyjno - Koncertowej „Syndykat Artystyczny", a także w krośnieńskiej firmie Glasmark, fotografując szkło. Od kilku lat regularnie współpracuje również z RCKP przy różnych imprezach i projektach. *„Od zawsze starałam się pokazać innym świat takim, jakim ja go widzę. Przez większość życia towarzyszy mi również wieczne pióro lub długopis. Przelewam na papier i matrycę część swojej duszy i osobowości, czasami moje zdjęcia są „normalne", innym razem mroczne, a niekiedy ukazują coś na co przeciętny człowiek nie zwróciłby uwagi".*

5 – 30 marca
„Damskim okiem" – wystawa fotografii

Autorki wystawy: Justyna Frydrych, Dominika Grudysz, Dorota Malik, Alicja Nawracaj, Anna Nawracaj, Alicja Piernikarczyk, Nina Przybylska, Joanna Topolska-Uliasz, Marzena Trygar, Monika Turek.

Fotograf, to określenie rodzaju męskiego, przynajmniej w gramatyce. W rzeczywistości bywa inaczej. Na szczęście! Coraz więcej kobiet decyduje się wyruszyć w świat i robić zdjęcia. Nie chodzi tylko o pamiątki z wycieczki, ale o profesjonalne traktowanie tematu. Fotografek jest coraz więcej, a udowadnia nam to wystawa *Damskim okiem* zorganizowana przez Fotoklub Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie. Można na niej obejrzeć i docenić wiele interesujących prac fotograficznych, zapisanych „damskim obiektywem". Niestety wciąż mniej jest fotografujących kobiet niż mężczyzn. Może czas to zmieni?

9 – 27 marca
Marta Lipowska - wystawa malarstwa

Marta Lipowska, tarnobrzeska artystka łapie różne chwile życia, by potem uwiecznić je na swoich obrazach. Pomaga jej w tym kolor, w którym odkryła zdolność do portretowania świata. Za jego pośrednictwem, kładąc go w sposób zdecydowany, ale jednocześnie subtelny, upamiętnia doznawane wrażenia, nie tyle te optyczne, co emocjonalne. Najczęściej maluje ludzi. Dopełnia ich

przestrzenią, w której w danym momencie się znajdują. (...)"
(Magdalena Dziubak, „Tygodnik Nadwiślański", nr 3/2008)
Studia na Wydziale Artystycznym UMCS w Lublinie, dyplom w 2003 w pracowni malarstwa prof. Jacka Wojciechowskiego. Malując buduje przestrzeń obrazu za pomocą plam barwnych. Postacie na obrazach są właśnie takimi plamami, równie ważnymi dla kompozycji, jak np. fragment ściany. Za pomocą koloru tworzy też nastrój obrazów, który stanowi największą siłę ich oddziaływania. W 2008 znalazła się w rankingu najbardziej obiecujących polskich artystów do 35. roku życia portalu **Kompas Młodej Sztuki**.

opr. ab

10 - LECIE KLUBU SENIORA

W uroczystości jubileuszowej, która odbyła się 16 lutego br. uczestniczyło blisko 50 seniorów i zaproszeni goście. Były życzenia, tort oraz wybory króla Walentego i królowej Walentyny.
Klub Seniora „Czerwone Jabłuszko" powstał w 2002 roku. Opiekunem została instruktor Krośnieńskiego Domu Kultury Ewa Chrobak. Początki działalności Klubu były nieco inne niż jego obecny kształt. W pierwszym spotkaniu uczestniczyło niewiele, bo dwanaście osób, ale to właśnie ich potrzeby miały wpływ na formy jakie są realizowane dzisiaj w Klubie. Dniem spotkań jest czwartek, chociaż zbieraliśmy się przez jakiś czas w soboty i w niedziele. Najczęściej tańczymy przy muzyce mechanicznej, a czasami uczestniczymy w działaniach proponowanych przez Regionalne Centrum Kultur Pogranicza, takich jak Jarmark Krośnieński, Sobótka nad Wisłokiem, Karpackie Klimaty czy inne projekty. Sami organizujemy Walentynki, Święto Kobiet, Andrzejki pełne gier i zabaw integracyjnych. Święta państwowe co roku zaznaczane są w Klubie wieczorami wspomnień, spotkaniami z ciekawymi ludźmi, słuchaniem pieśni patriotycznych, bądź ich wspólnym śpiewaniem.
Co roku Klub przygotowuje „jajko wielkanocne" i opłatek ze wszystkimi elementami towarzyszącymi tradycji. Smakołyki na te święta przygotowują sami klubowicze. Obchodzimy i celebrujemy imieniny członków Klubu, uczestniczymy także w ślubach i pogrzebach. Z wielką przyjemnością oglądamy filmy wyświetlane w Filmowym Klubie Seniora działającym w artKinie.
W okresie letnim organizowane są wycieczki krajoznawcze do ciekawych zakątków oraz ogniska. Takie spotkania i wyjazdy łączą ludzi z Klubu, nawiązują się przyjaźnie, a nawet związki mał-

fot. P. Fiejdasz

żeńskie. Klub ma trzydziestu stałych członków, niekiedy bywa więcej osób na imprezach otwartych co oznacza, że odpowiada im klimat naszych spotkań.
Spotkaliśmy się dziesięć lat temu z potrzeby bliskości z drugim człowiekiem o podobnych zainteresowaniach. Popijając herbatę i smakując domowe ciasto dzieliliśmy się dobrym słowem, uśmiechem, ale także codziennymi troskami i kłopotami. Mam nadzieję, że nadal będziemy się spotykać na cotygodniowych „czwartkach" z tańcem.
I tak niepostrzeżenie minęło dziesięć lat. Za nami 480 spotkań!!! Przed nami kolejna dekada! Obyśmy przez następne dziesięciolecie spotykali się w niezmienionym gronie osób. Niech przyświeca nam myśl, że w jesieni życia nie musi być smutno i nudno, ale to zależy już tylko od nas.

Ewa Chrobak

OŻYWIANIE POGRANICZA

„Wyprawa po pieśni pogranicza" to kolejny, niecodzienny projekt Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie. W latach 2007–2010 udało się ożywić kontakty pogranicza dzięki takim działaniom jak: *Teatr na Bruku, Młodzieżowa Akademia Sztuki, Let's Dance*.
Po zmaganiach warsztatowych, teatralnych, tanecznych, promowaniu twórców pogranicza i regionu poprzez portal internetowy *artkarpaty,* przyszedł czas na wspólne śpiewanie tradycyjnych pieśni dwóch narodów. Wakacyjna „Wyprawa po pieśni pogranicza" stworzyła doskonałe warunki do twórczego rozwoju młodych ludzi z Polski i Słowacji, i co niezwykle ważne pomogła ocalić od zapomnienia bogaty materiał etnograficzny.
Wymiernymi efektami pracy są zebrane pieśni i zrealizowane koncerty: w Krośnie w ramach Festiwalu Kultur Pogranicza Karpackie Klimaty oraz w Bardejowie. Skompletowany podczas wyprawy materiał został opracowany i opubliko-

wany w formie śpiewnika zatytułowanego tak jak projekt „Wyprawa po pieśni pogranicza" z komentarzem etnograficznym Bartosza Gałązki. Śpiewnikowi towarzyszy płyta CD.

„Wyprawa po pieśni pogranicza" była także wspaniałą przygodą dla jej uczestników, dzięki niej zawiązały się znajomości i przyjaźnie. Jednakże dla beneficjenta projektu, czyli Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie, nie mniej ważne od wspomnianych wcześniej efektów było zakupienie i możliwość wykorzystania do działań profesjonalnego sprzętu rejestrującego odnalezione pieśni pogranicza polsko - słowackiego.

Projekt został przygotowany i przeprowadzony przez RCKP wspólnie z Hornošarišskim osvetovym strediskem w Bardejove dzięki funduszom zewnętrznym.

Projekt „Wyprawa po pieśni pogranicza" współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Karpackiego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007 - 2013.

KRÓLOWA ŚNIEGU PO RAZ TRZECI NA KOLEJOWEJ

W sobotę 10 marca sala widowiskowa Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza wypełniła się do ostatniego miejsca widzami, od najmłodszych do najstarszych. Gwar publiczności szybko umilkł, kiedy z głośników popłynęła muzyka, a na scenie pojawiły się dwie białe królowe - aktorka Iwona Konieczkowska i Grażyna Kotowicz, które w latach 1982–84 zagrały postać złej królowej z opowieści Andersena. Przywitały widzów i aktorów sprzed 30 lat, Ewę Jakiełę (Gerda) i Roberta Sikorę (Kaj), którzy przyjęli zaproszenie na „spotkanie po latach" i obejrzenie obecnej wersji „Królowej Śniegu".

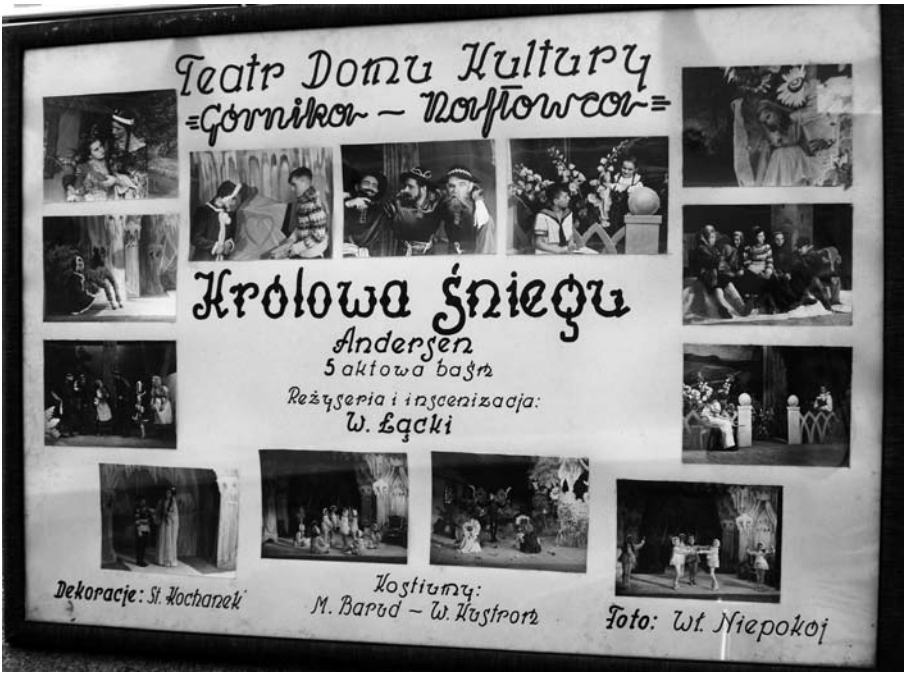
Teatr Domu Kultury
Górników – Naftowców
Królowa Śniegu
Andersen
5 aktowa bajka
Reżyseria i inscenizacja:
W. Łącki
Dekoracje: St. Kochanek
Kostiumy:
M. Barud – W. Kustron
Foto: Wł. Niepokój

Potem już rozpoczął się bajeczny spektakl. Piękna scenografia, kolorowe stroje, muzyka i kilka pokoleń na scenie stworzyły niezapomniane widowisko. Główni bohaterowie Gerda (Adrianna Lewińska), Kaj (Gabriel Wolański) i Królowa Śniegu (Gabriela Łopatkiewicz) świetnie wywiązali się ze swoich zadań scenicznych. Towarzyszyła im piękna muzyka Krzysztofa Zajdla. Ale na tak duże przedsięwzięcie z udziałem ponad 140 osób złożył się ogrom pracy wielu ludzi. Całość, podobnie jak w 1982 roku wyreżyserowała Kamila Ziemiańska - Staniek.

Cieszy fakt, że rodzice przyprowadzili ze sobą maluchy, które z ciekawością patrzyły i cierpliwie zapamiętywały to co rozgrywało się na scenie. Na pewno wiele z nich zapamięta to na długo. Wiem to doskonale, bo sama wciąż mam w pamięci premierę baśni z roku 1956! w starym „Górniku". Jako młodzi ludzie także podziwialiśmy opowieść o sile miłości, która potrafi przezwyciężyć wszystkie przeszkody. Postacie Gerdy i Kaja grali wówczas Wanda Prajsner i Andrzej Łukasiewicz, Królowej Śniegu – Irena Garda. W spektaklu tańczyły maluchy z przedszkola w Potoku przygotowane przez panią Mosyngiewicz. Kwiaty wykonała Maria Barud, znana modniarka i malarka, scenografię przygotował artysta malarz Stanisław Kochanek, a reżyserował Wiktor Łącki, ówczesny dyrektor Domu Kultury „Górnika – Naftowca".

Krystyna Kogut

Szanowna Pani Dyrektor
Droga Pani Kamilo

Serdecznie gratuluję paniom, instruktorom, wykonawcom i wszystkim, którzy przyczynili się do wystawienia tego wspaniałego spektaklu. Te dwa spektakle (1982 i 2010 r.) różnią się od siebie rozmachem, możliwościami technicznymi sceny, jakością efektów specjalnych wizualnych i dźwiękowych, lecz mają jednakową temperaturę uczuć, serca i zaangażowania. Cieszę się, że Pani Kama i wielu innych po tylu latach znów odnaleźli radość bycia na zmienionej, pięknie scenie RCKP. Panią Kamę zawsze podziwiałem za wspaniały kontakt z dziećmi i młodzieżą, a nade wszystko z ich rodzicami. Była i jest zapewne mistrzem w pracy wychowawczej i artystycznej, w wynajdowaniu i promowaniu talentów. Nie zdziwiłbym się gdyby ktoś taki znalazł się wśród wykonawców tego spektaklu. Jakie to piękne, że poprzez swoją pracę i mądre dokonania tworzą panie klimat do serdecznej więzi i współpracy tych, którzy kiedyś tu pracowali lub brali udział w pracy artystycznej z tymi, którzy robią to obecnie. Serdecznie wszystkim gratuluję i pozdrawiam.

Marian Kliszczewski
(były dyrektor Wojewódzkiego
Domu Kultury w Krośnie)

WYGRAJ SUKCES

W Ogólnopolskim Konkursie Piosenki „Wygraj Sukces" szanse mają wszystkie dzieci.

To właśnie w nim laureatowi Grand Prix przyznawana jest najcenniejsza w kraju nagroda - wycieczka do Eurodisneylandu pod Paryżem. Wszystko zaczęło się w 1996 roku od pomysłu jednego człowieka - Jarosława Piątkowskiego, muzyka i właściciela studia nagrań, który dostrzegając brak na ówczesnym rynku profesjonalnych nagrań podkładów

muzycznych mogących stanowić akompaniament dla utalentowanej wokalnie młodzieży ideę konkursu poparł odpowiednimi wydawnictwami - kasetami magnetofonowymi, a później płytami CD.

19 marca br. na scenie Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza zaprezentowało się 48 młodych wykonawców.

Nominacje do dalszego etapu konkursu otrzymali: Ignacy Błażejowski, Anna Nowak, Rafał Stryczniewicz, Marta Bujalska, Aleksandra Kozubal, Julia Łach, Elżbieta Koc, Monika Mazur, Paweł Nikody, Maria Podbilska, Natalia Niedziela, Karolina Patla, Kinga Sudoł.

Wyróżnienia: Elżbieta Żarów, Anna Rokita, Maciej Organ, Dominika Matyja, Martyna Lewek, Klaudia Haduch, Natalia Berestecka, Marcelina Gerlach

PM

fot. P. Matelowski

POLECAMY

Pejzaże Muzyki
28 marca, godz.18.00

OD FADO DO BRAZYLIANY. YVONNE SANCHEZ BAND – unikalny koncert na granicy wielu gatunków muzyki, porywający i pełen gorących rytmów. Yvonne Sanchez, wyjątkowa wokalistka o rewelacyjnym głosie stworzonym do śpiewania jazzu, ale także pełnych ekspresji południowych brzmień jak bossa nova, samba. W 1998 roku wyróżniona tytułem najlepszej czeskiej wokalistki jazzowej roku. W dorobku trzy płyty *Invitation* (2002), *My garden* (2008), *Songs about love* (2011). Na scenie obok Yvonne Sanchez grupa muzyków w międzynarodowym składzie.

1 kwietnia, godz.17.00

Uroczysta msza święta z programem artystycznym dedykowana Błogosławionemu Janowi Pawłowi II

Nina Nowak - alt, solistka Teatru Wielkiego i Filharmonii Narodowej Wojciech Zięba – akompaniament

Kościół OO. Franciszkanów w Krośnie

3 kwietnia, godz.10.00 – 17.00

VII Kiermasz Wielkanocny połączony z konkursem palm. Stoły wielkanocne z tradycyjnymi, świątecznymi potrawami regionalnymi, rękodzieło artystyczne: pisanki, kraszanki, palmy, serwety, stroiki.

WIOSENNE ŚWIĘTO TAŃCA

XI Krośnieńskie Dni Tańca w tym roku rozpoczną się już **15 kwietnia** premierowymi spektaklami **Zespołu Tańca Współczesnego Strecz,** który od 10 lat z sukcesami reprezentuje RCKP i nasze miasto na ogólnopolskich i międzynarodowych festiwalach tanecznych.
19 kwietnia Koncert Tańca, który jest praktyczną realizacją pracy słuchaczy **PPSKAKiB** w Krośnie, w tym dniu również wystawa fotografii „Taniec obrazów – obraz tańca" oraz promocja tomiku poezji „Zatańczona przestrzeń".
20 kwietnia czeka na wszystkich miłośników tańca wielka niespodzianka. Bezpłatne warsztaty taneczne poprowadzone w szkołach ponadgimnazjalnych. Wieczorem w koncercie „Krosno na pointach" zaprezentują się grupy taneczne, które działają w naszym mieście.
21 kwietnia spektakl **„Tranzyt Wenus"** w wykonaniu Kieleckiego Teatru Tańca, gratka dla miłośników tańca, spektakl w choreografii Stacy Boeddeker i Richarda Palomino to połączenie odległych od siebie technik tanecznych w nietuzinkowej scenografii.
22 kwietnia „Klipsy" w choreografii i reżyserii Eryka Makohona. W spektaklu występują dwie byłe tancerki ZTW Strecz, krośnianka Agnieszka Janusz - aktualnie tańcząca i studiująca w Krakowie oraz Dorota Dudys-Stasik, która przez rok pracowała również jako instruktor ZTW Strecz, aktualnie instruktor tańca w MDK w Jaśle.
Tegoroczne XI Krośnieńskie Dni Tańca zapowiadają się niebywale barwnie i intrygująco, doskonali wykonawcy, profesjonalna scena i mamy nadzieję wspaniała publiczność. Możliwość obcowania ze sztuką Terpsychory zarówno w roli wykonawcy jak i widza, sprawia, że wszyscy, zarówno tancerze na scenie, uczestnicy warsztatów oraz widzowie stają się częścią naszej tanecznej imprezy. Szczegóły na www.rckp.krosno.pl

opr. ab

ZTW Strecz, fot. P. Matelowski

PORTIUS
STOWARZYSZENIE

Galicja 1914-1915

19 stycznia 2012 r. w Ambasadzie Węgier odbyła się uroczysta promocja książki Ferenca Molnára „Galicja 1914-1915" zapiski korespondenta wojennego. Książkę na język polski przetłumaczył węgierski dziennikarz, historyk, wykładowca i dyplomata Ákos Engelmayer. Książkę wydano pod honorowym patronatem prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego oraz prezydenta Węgier Pála Schmidta, a także marszałków województwa małopolskiego i podkarpackiego.

Dla krośnian, książka ta ma wielką wartość, gdyż jej autor w swojej wojennej korespondencji opisał miasto Krosno i wydarzenia związane z wyzwoleniem go z okupacji rosyjskiej przez węgierskich żołnierzy. Było to w czerwcu 1915 roku.

W Krośnie zatrzymaliśmy się w południe na chwilę, ale tej chwili nie sposób zapomnieć, Miasto zbudowane jest na wzgórzu; w miejscu gdzie stoję, kilka domów po lewej zostało zburzonych i dzięki temu roztacza się przede mną widok ku dolinie, na niekończące się pola. Na owych polach je obiad trzy tysiące jeńców rosyjskich. Wiem, ze trzy tysiące, bo mi to powiedziano. Stojąc w upale w południe, widzę tylko bezkres pokryty tysiącami dużych, ciemnobrunatnych gąsienic. Kolor rosyjskiego munduru zlewa się z barwą zdeptanego pola tak, że nie dostrzegam ani kawałka wolnej ziemi – całe pole roi się od siedzących, kucających, leżących i klęczących ludzi; robią wrażenie grudek będących w nieustannym ruchu. Widok ten jest wspaniały, a jednocześnie odrażający. Zdaje się, jakby dolina usiana była nieprzeliczonym mrowiem robaków wielkości człowieka, które bez ustanku pełzają obok siebie, po sobie, miejscami zbijając się w ruchliwe kłębowisko. Z tych kłębowisk unosi się dym, tam gotuje się dla nich obiad. Gdy tak stoję spoglądając w dół, za moimi plecami wznosi się ku niebu potężny chór kobiecych i dziecięcych głosów. Towarzyszy mu niemilknące ani na chwilę niezłomne i ostre bicie dzwonów. Całe miasto, powietrze i niebo wypełnia się lamentem chóru, któremu wtórują dźwięki organów. Brama kościoła jest otwarta, to właśnie z jego wnętrza płynie śpiew. Nad tym dzwony – dźwięczą cienko, rytmicznie, szybko i nagląco, jakby na trwogę. W chórze, co pewien czas słychać piskliwe głosy dzieci. Południowe słońce praży niemiłosiernie. Wydaje się, że od tego można dostać gorączki. Wszystkie domy wokół mnie pozbawione są dachów i okien. Sterczą, wydzielając smród spalenizny – dziwny, ciepły, cuchnący oddech przypalonego drewna, skóry, tkaniny – trudno to wytrzymać. Chór i dzwony usiłują się wzajemnie przekrzyczeć, jak gdyby chciały być usłyszane przez Boga, jakby lamentowały oddzielnie nad każdym spalonym domem, nad każdym zabitym człowiekiem. Przy dźwiękach dzwonów i falującego śpiewu idą rosyjscy jeńcy. Skręcają obok mnie w kierunku pola, do tamtych. Jednocześnie pojawia się długa kolumna małych rosyjskich karabinów maszynowych na kółkach. Te obrzydliwe, zwyrodniałe działa wyglądają jak małe, złośliwe pieski. Nie możemy jechać dalej, bo w kierunku frontu po tej samej

Węgierska jazda zdobywa Krosno, czerwiec 1915 rok. Własność szychu Jakub Materniak

drodze, która idą Rosjanie, pędzone są konie. Teraz wszystko ginie w kurzu : idąca pod bagnetami masa jeńców, rozciągnięte tabuny koni, a między nimi grzechocząca kolumna karabinów maszynowych – i przez gorący obłok kurzu, jak przez zasłonę widzę trzytysięczny tłum w dolinie, który nagle powstaje, ta masa ludzi, ta mrowiąca się zdobycz wojenna porusza się w tej chwili za wypalonymi domami, a obrazu dopełnia piskliwe i nieprzerwane współzawodnictwo błagalnego chóru i przerażonych dzwonów. Przy tamtych domach stoją ranni z obandażowanymi rękami, głowami, przez jedną z chustek przesącza się świeża krew. Czuję, że stoję w środku krwawego serca wojny, między dymiącymi domami, w kurzu wzbijanym przez spłoszone konie, z lamentliwym śpiewem podeptanego narodu i biciem dzwonów w moich uszach i mózgu. Obok tysiące maszerujących do niewoli wrogów, przede mną nasi zakrwawieni żołnierze – i to wszystko na wyszczerbionej przez zburzone domy ulicy, w mieszaninie hałasu, kurzu, upału, smrodu spalenizny, krzyku jeźdźców i szumu tysięcy jeńców przygotowujących się do wymarszu. Nad tym wszystkim góruje nieustanny i płaczliwy chór dzieci oraz nieprzerwane bicie dzwonów. Jakby tych rzeczy nie można było rozdzielić, jakby różnorodne głosy, postacie, zapachy, ruch, upał nie były niczym innym, jak samą burzą wojny, która przelewała się tu za wrogimi armiami, w tym samym kurzu, który wzbijali atakujący. W tym momencie na małej wypalonej uliczce obecne jest wszystko : krew, kurz, ogień, konie, niewola, bagnety, płacz do Boga i wrzask pędzonych do niewoli wrogów, bicie dzwonów, dymiące ruiny, śpiew dzieci, stające dęba konie, przekleństwa jeźdźców – już nie potrafię określić, czy trwało to pół godziny, czy może trzy minuty, bo teraz, gdy ustało, wydaje się, jakby była to jedna chwila. Nie można jej zapomnieć. Chwila, podczas której zobaczyłem jeńców rosyjskich spożywających obiad w Krośnie.

MARIA POMEZAŃSKA Z CHŁĘDOWSKICH
Literatka

Urodziła się w 1806 r. we wsi Wietrzno koło Krosna. Była córką Seweryna Chłędowskiego, a jej bracia Adam i Walenty Chłędowscy zajmowali się twórczością literacką i publicystyką. Byli redaktorami „Pamiętnika Lwowskiego". Maria kształciła się wraz ze starszą siostrą Malwina na pensji w Przemyślu, gdzie uczyła się m.in. rysunku i gry na fortepianie. Wkrótce wyszła za mąż za komornika granicznego, Jana Pomezańskiego, męża zmarłej siostry Malwiny i zamieszkali w Dukli. Miała z nim syna Justyna. W swoim domu urządziła ośrodek życia towarzyskiego w okolicy. Po śmieci męża przeniosła się do Lwowa, gdzie prowadziła salon literacki. Częstymi gośćmi byli tam August Bielowski i Zygmunt Kaczkowski. Od 1834 r. pisała opowiadania i artykuły w pismach lwowskich takich jak: „Dziennik Mód Paryskich", „Rozmaitości", „Tygodnik Polski", „Nowiny", dziennik Literacki", „Tygodnik Lwowski" i „Wianki", a także w krakowskim „Czasie". Były to opowiadania i gawędy o tematyce obyczajowej: „Czarne pierścienie" (powieść 1845), „Porękawiczne" (1845), „Uczynek" (powiastka 1848), „Nie ufaj sobie" (powieść 1854). Czasami pisywała reportaże np. „Jarmark w Krośnie"- o krośnieńskim targu matrymonialnym, „Kilka godzin w Krośnie" (Dziennik Literacki 1852 nr 33). W 1853 r. Pomezańska wydała we Lwowie 3-tomową powieść „Getruda Komorowska". Większość akcji powieściowej umieściła w Dukli wiążąc ją z tragicznymi losami bohaterki tytułowej, pierwszej żony Szczęsnego Potockiego oraz zabiegami Amalii Mniszchowej dążącej do pozbycia się Gertrudy i doprowadzenia do małżeństwa Szczęsnego z córką Marią Józefiną. Powieść ta cieszyła się popularnością u współczesnych. Dalsze jej dzieła pozostały w rękopisie. Twórczość Pomezańskiej surowo oceniana, już w kilka lat po jej śmierci uległa zapomnieniu. Podobny los spotkał jej malarstwo. Kilka nie ogłoszonych powieści, a także rysunki i obrazy przechowywała rodzina. Około 1860 roku wzięła w dzierżawę wieś Równe k/Wietrzna, aby zapewnić przyszłość swemu synowi. Gospodarowała tylko jeden rok. Zmarła 15 lutego 1862 roku w Równem.

Wanda Belcik
(Znane i nieznane Kobiety Podkarpacia, Krosno 1995)

DZIENNIK
Mód Paryskich
Z RYSUNKAMI KROJÓW.
DNIA 16. MARCA 1840. Ner. 6. ROK PIERWSZY.
Dziennik ten wychodzi począwszy od 1 stycznia 1840 dwa razy t. j. 1 i 16. każdego miesiąca, zawiera opisanie mód męzkich i damskich z wyszczególnieniem materii i kroju, oraz ciekawe dla zabawy przedmioty. Do każdego numeru dołączona jest kolorowana rycina mód paryzkich, oraz tablica rysunków kroju w wielkości naturalnej, lub na dziesiątą część zmniejszonego. Prenumerata wynosi na półroku 5 złr. 15 kr., na rok zaś 10 złr. m. k. bez przesyłki. Prenumerować można w kantorze Tomasza Kulczyckiego pod Nrem. 301. we Lwowie, jako też w c. k. urzędach pocztowych i wszystkich krajowych księgarniach.

baśniowe widowisko

KRÓLOWA ŚNIEGU

fot. W.Turek

DAMSKIM OKIEM
WYSTAWA FOTOGRAFII

Dominika Grudysz

Anna Nawracaj

Alicja Piernikarczyk

Monika Turek

Alicja Nawracaj

Nina Przybylska

Dorota Malik

Justyna Frydrych

Marzena Trygar

Joanna Topolska-Uliasz

PROJEKT GRECHUTA - ZESPÓŁ PLATEAU

fot. W.Turek

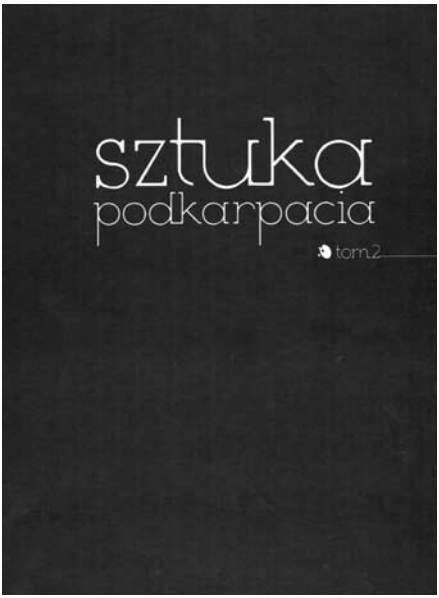

W albumie zaprezentowano 51 artystów z regionu, specjalizujących się w różnych dziedzinach sztuk plastycznych - malarze, graficy, rzeźbiarze, rysownicy, autorzy instalacji, artyści tkaniny, ceramiki i szkła, a także fotograficy. Do książki dołączono płytę CD „W pracowniach artystów", z rozmowami - reportażami radiowymi, przygotowanymi przez dziennikarzy Polskiego Radia Rzeszów. Cykl „Sztuka Podkarpacia" (I i II tom) wydany został przez Podkarpackie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych z siedzibą w Rzeszowie. Towarzystwo powstało 2008 roku i zrzesza miłośników sztuki. Prezentacja II tomu albumu odbyła się 29 lutego br. w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej z udziałem Jacka Nowaka - prezesa Podkarpackiego Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, Piotra Wójtowicza - artysty plastyka, nauczyciela w Liceum Plastycznym w Krośnie oraz Renaty Machnik i Adama Głaczyńskiego - dziennikarzy PR Rzeszów.

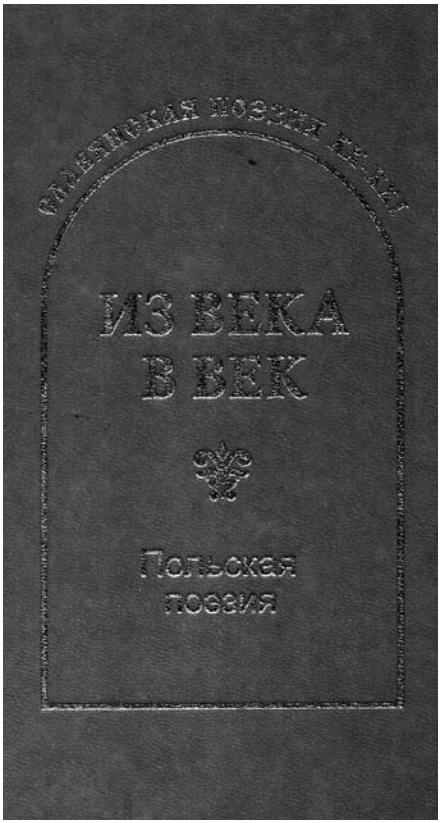

Wydawnictwo Moskiewska Międzynarodowa Agencja Humanistycznych Inicjatyw wydała antologię poezji „Od wieku do wieku", z cyklu „Słowiańska Poezja XX-XXI wieku – Poezja Polska". Na prawie 800 stronach znalazły się wiersze kilkudziesięciu polskich mistrzów poezji, od Iwaszkiewicza, Różewicza, Miłosza czy Szymborskiej (obok nich m.in. Poświatowska, Bursa, Osiecka, Nowak), poprzez późniejszych, w tym z tzw. Pokolenia'56, (Białoszewski, Śliwiak, Harasymowicz), po poetów współczesnych. Wśród tego grona znalazł się także nasz kolega Jan Tulik. Dwujęzyczna edycja pozwala językoznawcom porównywać metody i rzetelność przekładów.

Stanisława Kopiec ur. w 1953 roku w Lubeni. Należała do najbardziej utalentowanych i cenionych poetek Podkarpacia. Debiutowała w 1976 r. w „Zielonym Sztandarze". Za swój debiutancki zbiorek zatytułowany „Niebieska wieś" poświęcony Lubeni otrzymała w 1987 roku prestiżową nagrodę literacką im. Stanisława Piętaka. Jej wiersze publikowane były w prasie ogólnopolskiej i regionalnej, także w licznych almanachach i antologiach. Laureatka literackich nagród i wyróżnień m.in. „Patra 77", „O Laur Prometeja" w Rzeszowie, XXIII Łódzka Wiosna Poetów, „Szukamy Talentów Wsi" w Węglanach. Otrzymała również nagrodę Stowarzyszenia PAX w Płocku za wiersze poświęcone problematyce rodziny.
Zmarła 2 marca 2012 roku.

Świat ukrzyżowany

Stworzyłeś Panie karłowatą brzozę.
Ślepego kreta, nieporadne raki.
Otyłą dynię, ze sporyszem zboże
I głucho-nieme nieszczęśliwe ptaki.
Zamysł Twój dziwny, wyrok niezbadany
I stwór niejeden ma z Tobą trzy światy.
Jak ma uwierzyć, że też jest kochany
głupi osiołek czy wielbłąd garbaty?
A krzyż na plecach wątłego pajączka,
który przed losem swoim nie ucieka?
A piękne oczy chorego zajączka
i krzyż w źrenicach drugiego człowieka?
Jest świat prawdziwy. Świat ukrzyżowany.
Przezeń do nieba o trzy wiorsty bliżej.
W nim jedni drugich opatrują rany.
Silniejsi biorą na się słabszych krzyże.
W tym świecie złoto wcale się nie liczy.
Uśmiech walutą jest w nim i nagrodą.
Z tego uśmiechu Pan Bóg nas rozliczy.
Chrońmy ten uśmiech, bo kosztuje drogo.

Pokolenie zawilców

Przyszła wiosna z dziećmi
a wszystkie udane.
Patrzę
na nowe pokolenie
zawilców.
Które to już
w moim życiu?
Nie zazdroszczą
wieczności
ludziom i planetom.
Wdzięczne za skrawek ziemi
i za parę chwil.
Tak mnie zagadały,
że już nie wiem,
jak długo
żyć powinnam.
I czy życie wieczne
mi się należy.

Kolorowy kamyk

Urodziłam się razem z wiosną
Poczciwy bociek dość się natrudził,
zanim przyniósł nas do naszej wsi
— zielonooką wiosnę
I mnie — zdrowe chłopskie dziecko.

Mój ojciec budował dla nas dom.
Martwiły się cztery ściany,
że nie przyjmą mnie w gościnę,
lecz babcina stara lipa
już z daleka wyciągała ramiona.

To był pierwszy znak.
Potem mama śpiesząc w pole
do roboty
znowu kładła mnie pod lipę —
miałam rymowane sny.

I ten kolorowy kamyk!
Lipowe boginki
kładły mi go do ręki,
gdy płakałam.
To był chyba kamyk poezji.

Chłopskim dzieciom
przeznaczone polne kamienie,
ale kiedy serce
faluje jak łany zbóż —
wyciągam rękę po kolorowy kamyk.
Nie darmo urodziłam się
razem z wiosną.

Czeremcha

Wystarczyło kij wbić
w ziemię.
Po paru latach
zakwitł
jak różdżka Aarona.
Przerósł chorą
czereśnię
i niemrawą leszczynę.
- To dopiero drzewo!
- dziwują się ludzie.
Rzuca w oczy kwiatami
nie z tej ziemi.
Graby, jesiony, buki,
najdorodniejsze dęby
w okolicy
ślą przesłania
do mojej ślicznej
kseni.
Czeremcha co roku
kupuje biały welon,
świeżymi listkami
stroi
koronkową sukienkę.
Ludzie plotkują,
ptaki dają na zapowiedzi,
robię wino z mleczy
na wesele.
I każdej wiosny
Bóg otwiera okno,
z zachwytem spogląda
na ziemię.
Prosi oblubienicę:
- Bądź moja!

Poskramianie złośnicy

Za chorobę palącą
jak dym i ogień.
Za upadek młyna,
za to, że nic nam się
nie udawało,
dziękuję Ci, Jezu
— pisała Bernardka święta.

A ja się złoszczę
Na przewlekły katar.
Na podatek od psa.
Na to, że po cichu
nazywają mnie poetką
domową.
— Nie kochasz mnie! —
krzyczę i tupię nogami
jak uparty smarkacz.
Prowokuję Cię, Boże
lecz Tobie jakoś nie zależy
na poskromieniu złośnicy.

opr. wt

KROSNO - ANNO 1872

Władysław Bełza, literat, krajoznawca i wnikliwy obserwator życia, napisał o Krośnie, które odwiedził w 1877 r. w drodze z iwonickiego uzdrowiska do ruin zamczyska Kamieniec w Odrzykoniu, że jest *lichą mieściną. Opustoszałe i wyludnione* emanowało jednak - co także dobitnie podkreślał - *szanowną tradycją, która (...) okrywa nagość jego obecnej nędzy (...).*

Istotnie, przez długie dziesięciolecia XIX wieku Krosno tkwiło w poważnym marazmie, gdyż bieda i mierne możliwości finansowe gminy stanowiły główną barierę dla ożywienia gospodarczego i zmian na lepsze. W II połowie stulecia w położeniu miast Galicji pojawiły się oznaki postępu gospodarczego. Nadchodził on jednak powoli i nie był widoczny przez kilkanaście początkowych lat autonomii (od 1867).

Ciekawymi źródłami do poznania polskiej historii pod zaborami, obecnie w komplecie trudno dostępnymi w narodowych książnicach, są *szematyzmy galicyjskie*. W ciągu długich lat niewoli austriackiej ukazały się 132 oficjalne c. k. roczniki personalno-sprawozdawcze z lat 1776-1914. Wydawało je we Lwowie pod różnymi tytułami - w języku francuskim (1776), polskim (1780-81) i niemieckim (1782-1869) - najpierw Gubernium (do 1849), a następnie Namiestnictwo (do 1914). W 1870 r., wraz z polonizacją życia społeczno-politycznego okupowanego kraju (oświata, urzędy, sądownictwo), oddano pierwszy rocznik periodyku w języku polskim. Odtąd jako ostatnia z 15. jego tytułowych wersji nosił nazwę *Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerii*.

140 lat temu (1872) z lwowskiej drukarni Edwarda Winiarza wyszedł po raz trzeci w języku polskim kolejny rocznik tego docenianego, chociaż merytorycznie szczupłego dokumentu źródłowego. Po latach jego lektura daje interesujący i mało znany przegląd rzeczywistości lokalnej, gdyż prezentuje m.in. obsadę kadrową szeregu urzędów i instytucji publicznych, które funkcjonowały w naszej gminie.

W świetle rocznika powierzchnia ówczesnego Krosna (1491 morgów) - z włączoną w 1867 r. podmiejską Guzikówką - była większa od Sanoka (1040 morgów) i Jasła (ponad 815 morgów). Jednak liczba mieszkańców naszego miasta (2314; w tym 2318 katolicy, 27 grekokatolicy, 116 izraelici) ustępowała Sanokowi (3463) i Jasłu (2632). Z kolei dochody Krosna z r. 1871 (15453 zł reńskich) były wyższe od Jasła (12 201), a niższe od Sanoka (18918).

W pierwszych miesiącach tego roku (do kwietnia) miejscowym burmistrzem był Adam Śmiglewski. Zgodnie z uchwalonym regulaminem (20 XII 1868), przewodniczył on liczącej 18. członków Radzie królewskiego wolnego miasta Krosna. Natomiast w samorządowym organie wykonawczym gminy (Magistrat) współpracowali z nim: notariusz Sylwester Jaciewicz (z-ca burmistrza), Witalis Ziembowicz (kancelariusz, sekretarz Rady miejskiej, rewizor policji i kontroler kasy miejskiej), Alojzy Pietrzycki (kasjer), Dionizy Mazurkiewicz (lekarz miejski), Marianna Frank (akuszerka) oraz kilka innych osób (1 sługa urzędowy, 3 policjantów, 2 stróżów nocnych, 1 dróżnik).

W mieście czynne były dwie szkoły: główna (dla chłopców) oraz trywialna (dla dziewcząt); ich dyrektorem był Maksymilian Kozłowski. Współpracowali z nim w szkole męskiej katecheta Józef Godek i nauczyciele Jan Kazienko, Jan Müller i Jan Tadrało, zaś w szkole żeńskiej na-

uczycielka Teofila Tadrało i jej pomocnica Wincencja Dżugan (Kozłowski jako reprezentant zawodu nauczycielskiego był także członkiem rady szkolnej okręgowej w Jaśle, która sprawowała pieczę nad szkołami ludowymi w trzech powiatach).
Służbę zdrowia (obok D. Mazurkiewicza) reprezentowało w gminie dwóch lekarzy z prywatną praktyką (Zygmunt Bośniacki, Tomasz Sitarski) oraz akuszerka (Agata Nowak).
W Rynku czynna była apteka „Pod Jednorożcem", własność aptekarza Wojciecha Pika, a w powiecie oprócz niej istniały jeszcze apteki w Dukli i Żmigrodzie.
Burmistrz Krosna był przełożonym zakładowego funduszu pożyczkowego (950 złr.) dla przemysłowców i rzemieślników, którego celem było udzielanie pożyczek podupadłym rzemieślnikom. Pod jego pieczą znajdował się miejski dom przytułku utrzymujący 12 ubogich mieszczan (z majątkiem zakładu 2642 złr.). W gminie istniała również kasa pożyczkowa o skromnym funduszu (576 złr.) przeznaczonym na zapomogi udzielane gospodarzom dotkniętym nieszczęściami. Działał tu urząd pocztowy, którym kierował poczmistrz Jan Patlewicz oraz połączona z pocztą stacja telegraficzna.
Krosno było także jednym z 74. miast galicyjskich, w których znalazła siedzibę wybierana z grup większych posiadłości, gmin miejskich i gmin wiejskich reprezentacja samorządu powiatowego - Rada powiatowa (24 członków) i Wydział powiatowy (7 osób). Przewodniczył Radzie i Wydziałowi nie tylko wtedy, lecz szereg lat później Stanisław Michał Biberstein Starowieyski z Bratkówki, poseł na Sejm krajowy galicyjski.
Siedzibę w Krośnie miało też c. k. Starostwo. Na jego czele stał bezpośrednio podlegający namiestnikowi starosta Henryk Pfau, reprezentant najniższego organu administracji rządowej w terenie. Współpracowali ze starostą: komisarz Michał Towarnicki, adiunkci Aleksander Otto i Wincenty Pol, sekretarz Alfred Weiss oraz lekarz powiatowy dr med. Jan Wain.
W ramach Starostwa funkcjonowało wielu urzędników zatrudnionych oddziałach (budowniczy i podatkowy) oraz w Urzędzie podatkowym III kl.
W związku z organizacją sądownictwa w Galicji na nowych zasadach (1867), w Krośnie urządzono też c. k. Sąd powiatowy. Był on sądem śledczym dla trzech wcześniejszych powiatów (Krosno, Dukla, Żmigród) i podlegał sądowi obwodowemu w Przemyślu, trybunałowi I instancji. Sędzią powiatowym mianowanym przez cesarza był w Krośnie August Lewakowski, późniejszy burmistrz, a obsadę kadrową sądu tworzyli adiunkci (2), kanceliści (2), zaprzysiężony szacownik dóbr (1) oraz woźni (3). W mieście pracował Leon Mochnacki, jedyny czynny adwokat.
Życie religijne miasta ogniskowało się w kościołach zabytkowego centrum. Duchowieństwo diecezjalne reprezentował proboszcz parafii ks. Ludwik Wodziński. Natomiast kler zakonny to niezmiennie franciszkanie (gwardian Marcin Czerwiński oraz 2 kapłanów i 1 laik, czyli zakonnik nie mający święceń) i kapucyni (gwardian Wawrzyniec Słowik oraz 5 kapłanów i 4 laików). Zaprezentowana w wyborze zawartość szematyzmu sprzed 140. lat jest suchą, ale na pewno cenną dokumentacją, z której od lat korzystają badacze historii polskich losów w okresie niewoli narodowej.

Andrzej Kosiek

Kupcy krośnieńscy w okresie międzywojennym

W latach trzydziestych XX w. Krosno stanowiło poważny ośrodek wymiany handlowej, dominujący w regionie. W mieście znajdowało się wiele pięknych sklepów i domów handlowych. Były one skoncentrowane przeważnie w rynku i sąsiednich ulicach – obszar zwany dziś starówką.

W 1932 roku istniało w Krośnie 280 przedsiębiorstw handlowych, a w 1935 roku było ich 350. Większość sklepów i punktów handlowych było w rękach prywatnych, przeważnie kupców i handlarzy izraelickich (70-80%).

Część handlu hurtowego i detalicznego należała do spółdzielczości: Składnica Kółek Rolniczych, (przy ul. Ordynackiej), Spółdzielnia Ludowa (w domu „Zgody"), Nauczycielska Księgarnia Spółdzielcza.

Zbigniew Więcek

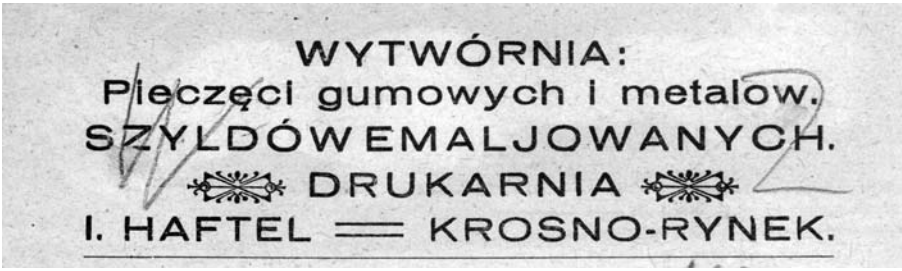

ROK ZAŁOŻENIA 1904

HIRSCH HERZIG

GŁÓWNY SKŁAD
PAPIERU, przyborów piśmiennych
FARB i artykułów gospodarczych
oraz przyborów
KOSMETYCZNYCH

Krosno, ul. Piłsudskiego 64

Telefon Nr. 87.
P. K. O. 413.342

Wielki wybór artykułów,
fotograficznych.

NAJLEPSZE WYNIKI

NA NAJLEPSZYCH
BŁONACH I PAPIERACH
FOTOGRAFICZNYCH

PAPIERY
FOTOGRAFICZNE

MIRAX
DO KOPIOWANIA
STYKOWEGO

NIGRONA
DO POWIĘKSZEŃ

TONAR
DO PORTRETÓW

BŁONY PERFOROWANE
DO APARATÓW MAŁOOBRAZKOWYCH

MINIGRAN 28° – Ortochrom
MINIGRAN 28° – Panchrom
MINIGRAN 26° – Panchrom

BŁONY ROLKOWE

TEMPO 27° – Ortochrom
ACTINA 28° – Ortochrom
ACTINA 28° – Panchrom
ACTINA HYPER PANCHRO 30° – Panchrom

J. FRANASZEK, S. A. WARSZAWA

ROK ZAŁOŻENIA 1904.

Hirsch Herzig, Krosno

SKŁAD FARB
pokostów, lakierów, szczotek,
pendzli, artykułów gospodarczych,
PAPIERU
oraz wszelkich przyborów piśmiennych i biurowych.
TELEFON Nr. 87. — P. K. O. Nr. 413,342.

Ewa Holoschütz

SKŁAD MEBLI
KROSNO.

„ESTEHA" Spółka techniczno-handlowa w KROŚNIE

SKŁAD ARTYKUŁÓW TECHNICZNYCH i ELEKTROTECHNICZNYCH
RUR i NARZĘDZI WIERTNICZYCH, RUR POMPOWYCH i GAZOWYCH

TELEFON Nr. 74. Adres telegr.: „ESTEHA" Krosno. Czek P. K. O. Warszawa Nr. 149 359 Kraków Nr. 400 741

Krosno, dnia 10/4 192?.

Hersch Tabisel, skład materjałów budowlanych **w Krośnie.**

Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie zostało jednym z dwóch laureatów w konkursie na turystyczne odkrycie 2012 roku organizowanym przez portal TargiTurystyczneOnline.pl. Do konkursu zgłoszono ponad 100 różnorodnych projektów z całej Polski. Komisja konkursowa wybrała dwa projekty o największej ich zdaniem atrakcyjności. Jednym z nich jest właśnie Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie, któremu przyznano wyróżnienie odpowiadające drugiemu miejscu w konkursie. Krośnieński obiekt uznany został za miejsce, które w nowoczesny i inspirujący sposób prezentować będzie oryginalny temat hutnictwa szkła, co wpisuje się w zdobywający coraz większą popularność trend turystyki industrialnej.

Krośnieńska Biblioteka Publiczna otrzymała specjalne wyróżnienie w konkursie na najlepiej przeprowadzoną kampanię społeczną „Cała Polska czyta dzieciom" w roku szkolnym 2010/2011. Wśród około 200 placówek startujących w konkursie, była biblioteką, która od niedawna formalnie uczestniczy w ogólnopolskiej akcji popularyzującej głośne czytanie dzieciom. Tym większa jest więc satysfakcja, że wysiłki i praca na tym polu zostały dostrzeżone i docenione przez profesjonalne jury. Propagując i wdrażając ideę głośnego czytania dzieciom, placówka zaprasza do współpracy krośnieńskie przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja. Współpracuje także ze Świetlicą Socjoterapeutyczną przy Ogródku Jordanowskim oraz Ośrodkiem Rehabilitacyjno - Edukacyjno -Wychowawczym w Krośnie.

Klaudia Szeliga uczestniczka ubiegłorocznego Konkursu Pieśni i Piosenki Niezależnej na przełomie lutego i marca br. miała okazję zwiedzić Parlament Europejski i Brukselę. Była to praktyczna realizacja I nagrody za piosenkę „Polska madonna" Maryli Rodowicz w kategorii szkół ponadgimnazjalnych. Klaudia jest podopieczną Lucyny Durał prowadzącej Studio Piosenki SWING w RCKP. Uczy się w II LO w Krośnie.

Na zdj. Klaudia Szeliga (II z lewej) z kolegami z Madagaskaru, Joanną Buryłą i opiekunką przed Muzeum Wojska

8 marca 2012 roku w Młodzieżowym Domu Kultury w Rzeszowie komisja konkursowa dokonała oceny prac plastycznych nadesłanych na II Międzynarodowy Konkurs Plastyczny „Nasi sąsiedzi – stroje ludowe". W kategorii wiekowej 11-14 lat nagrodę przyznano dwunastoletniej **Julicie Krężałek**, wychowance Joanny Topolskiej - Uliasz, prowadzącej Pracownię Grafiki Tradycyjnej w Regio-

nalnym Centrum Kultur Pogranicza. Na konkurs wpłynęło 620 prac (394 prace z Polski oraz 226 prac ze Słowacji) z 93 placówek (61 z województwa podkarpackiego - Polska i 32 z kraju preszowskiego - Słowacja)

Na IV Podkarpackim Przeglądzie Dziecięcych i Młodzieżowych Zespołów Tanecznych Złoty Gryf 2012 **Dziecięco - Młodzieżowy Zespół Taneczny Kleks** z Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie zdobył dwa medale. Złotego Gryfa w kategorii 13-18 lat otrzymał Kleks I, którego instruktorem jest Paulina Leśniak. Brązowy Gryf w kategorii 7-12 lat przypadł grupie Kleks III prowadzonej przez Dagmarę Krzanowską - Szelc, która jest opiekunem całego zespołu Kleks. Organizatorem przeglądu, który odbył się 17 marca był Miejski Ośrodek Kultury w Dębicy. Swoje umiejętności prezentowało kilkadziesiąt zespołów tanecznych różnych form z kilku województw południowo-wschodniej Polski.

Zespół Kleks, fot. P. Matelowski

W III Ogólnopolskim Przeglądzie Dziecięcych i Młodzieżowych Zespołów Tanecznych rozegranym 20 marca w Gminnym Ośrodku Sportu i Rekreacji w Jedliczu **Dziecięco –Młodzieżowy Zespół Taneczny Kleks wytańczył kolejne nagrody.** III miejsce w kategorii 7-11 lat otrzymał Kleks I, wyróżnienie w kategorii 12-15 lat Kleks III.

W przeglądzie wystartował z sukcesem **Zespół Tańca Współczesnego Strecz,** również z RCKP zdobywając w kategorii powyżej 15 lat I nagrodę. Instruktorem i choreografem zespołu jest Sabina Wójcik Grygolec. W przeglądzie uczestniczyło ponad 50 grup tanecznych.

Rozstrzygnięto XVIII Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Stanisława Grochowiaka. Wśród laureatów konkursu znalazła się **Halina Kurek**, nasza koleżanka z Klubu Literackiego RCKP. Otrzymała wyróżnienie za zestaw wierszy opatrzonych godłem „Iskra". Jest to kolejny laur dla jej twórczości poetyckiej. Uroczyste podsumowanie konkursu odbędzie się podczas XXV Radomskich Spotkań z Poezją 24 marca br. w „Łaźni" - Radomskim Klubie Środowisk Twórczych i Galerii w Radomiu.

opr. ab

BWA

28 marca – 13 kwietnia
Wystawa fotografii „Dni Autorskie”

Wernisaż „Dni Autorskich”- corocznej, cyklicznej wystawy będącej egzaminem warsztatowym II roku Fotografii PPSKAKiB w Krośnie odbędzie się 29 marca w BWA o godzinie 17.00. Jak zwykle, pokazane będą prace o różnej tematyce. Najczęściej motywy główne zdjęć są zaczerpnięte z otaczającej ich rzeczywistości i, choć nie zabraknie urokliwych pejzaży: przysypanych śniegiem gór, domów i drzew, francuskich winnic we mgle, drzew z przenikającym przez gałęzie światłem, to - zgodnie z tym, że” fotografia ma nadawać wagę temu, co przedstawia” /S. Sontag - „O fotografii”/ - zobaczymy na wystawie przedmioty, krajobrazy, budynki pozornie brzydkie bo autorzy zdjęć wiedzą że „każdy przedmiot, sytuacja, związek lub proces ujawniają nam swe piękno”/*W. Whitman*/. Klasycznym już tematem są portrety. Zobaczymy więc portrety wykonane zarówno w świetle zastanym jak i sztucznym. W większości są to portrety osób bliskich autorom zdjęć. Tematem, który również jest od paru lat obecnym na wystawach naszych słuchaczy jest makrofotografia – maleńkie wycinki rzeczywistości, pokazywane w tak dużym powiększeniu, że wydają się czymś zupełnie nieznanym, wręcz surrealistycznym. Organizatorzy wymieniają tylko kilka tematów, które będzie można zobaczyć na wystawie. Zgodnie z tradycją wszystkie zdjęcia wykonane są w tonacji monochromatycznej w technice cyfrowej i analogowej.

fot. I. Filus

PPSKAKiB

MUZEUM PODKARPACKIE

STANISŁAW WOJCIECH BERGMAN
WYBITNY MALARZ KROŚNIEŃSKI

Publikacja Anny Guz „Stanisław Wojciech Bergman wybitny malarz krośnieński” wydana przez Muzeum Podkarpackie w Krośnie w 2011 r. to monograficzne opracowanie dotyczące życia i twórczości malarza Stanisława Bergmana, pod wieloma aspektami będące pionierskim. Praca wykorzystuje bogaty zasób archiwalny, dzięki któremu biografia artysty zyskuje pełniejsze ujęcie, a przede wszystkim prezentuje kompletny zespół prac Bergmana, znanych i zidentyfikowanych dzisiaj, które w publikacji poddane są rzetelnej analizie artystyczno-historycznej. Książka stanowi pierwsze tak obszerne opra-

cowanie dotyczące tego artysty. Do tej pory nazwisko malarza pojawiało się z rzadka w opracowaniach naukowych, dlatego postać tego ucznia Matejki, polskiego monachijczyka zdawała się być nieznaną szerszemu odbiorcy, powoli zapominaną. Inspiracją do powstania niniejszej publikacji była prezentacja pozostawionej przez niego spuścizny artystycznej na wystawie czasowej *Stanisław Wojciech Bergman. Wystawa malarstwa w 80-tą rocznicę śmierci* zorganizowanej w Muzeum Podkarpackim w roku 2010, której autorka książki była kuratorem i twórcą scenariusza.

Ukazane w publikacji reprodukcje dzieł malarza zostały udostępnione przez muzea polskie oraz kolekcjonerów prywatnych. W większości są to dzieła trudno dostępne, rzadko eksponowane na wystawach muzealnych i w galeriach, a w przypadku dzieł pochodzących z prywatnych kolekcji, niektóre nigdy wcześniej nie eksponowane czy publikowane.

Oprócz bardziej znanych obrazów i szkiców w publikacji znajdują się także fotografie ilustracji zamieszczonych w ówczesnej prasie oraz reprodukcje obrazów Bergmana wydawane na kartkach pocztowych, a także polichromie wykonane przez malarza w regionie. Odrębną grupę prac artysty stanowią reprodukcje fotografii obrazów, których los i miejsce przechowywania obecnie nie jest znane. Prezentowane są ponadto prywatne fotografie malarza, jego rodziny, przyjaciół i miejsc z nim związanych oraz informacje z życia artysty uzyskane z dokumentów archiwalnych i ustnych przekazów rodziny.

W publikacji tej dokonano próby całościowej analizy artystyczno-formalnej wszystkich dostępnych prac artysty ze zbiorów muzeów polskich oraz tych, będących w posiadaniu prywatnym, w kraju, jak i za granicą.

Recenzentami książki są prof. dr hab. Jerzy Miziołek oraz dr Piotr Łopatkiewicz, którzy ocenili ową publikację bardzo wysoko, jako spełniającą wszelkie wymogi jakie postawić można publikacjom monograficznym, których zadaniem jest prezentowanie w sposób obiektywny i nowoczesny wybitnych malarzy polskich.

Katarzyna Krępulec -Nowak

MUZEUM RZEMIOSŁA **Piwnica PodCieniami**

15 marca – 13 maja
Wystawa „Od ucznia do mistrza - kowalstwo”

Już kilkaset lat przed naszą erą ludzkość nauczyła się wytapiać żelazo, a z uzyskanego materiału wyrabiać zarówno funkcjonalne jak i ozdobne przedmioty. Kowalstwo, od czasu wytopu metalu z rud metali, stało się jednym z najważniejszych zawodów wykonywanych przez człowieka . Było cenione we wszystkich kulturach, którym znany był sposób na pozyskanie metalu.

Metalowe przedmioty i urządzenia, od stulecia produkowane masowo, stały się tak powszechne, że ich obecność wokół nas jest czymś oczywistym i naturalnym. Tymczasem metal poddający się ręcznej obróbce wymaga lat praktyki, pozwalającej „czuć” każde uderzenie młota formującego masę rozżarzonego żelaza. Do XVII wieku, czyli zanim powstała przemysłowa produkcja metalurgiczna, niemal cały proces obróbki żelaza odbywał się ręcznie – siłą mięśni kowali i ich pomocników. Technika obróbki wymagała więc od rzemieślników dużej sprawności fizycznej. Po rozgrzaniu żelaza w palenisku kowal nadawał mu odpowiedni kształt na kowadle, posługując się przy tym prawie wyłącznie młotkiem i obcęgami – sklepując, rozciągając, skręcając, skuwając czy przewlekając.

Mimo postępującej industrializacji i mechanizacji procesów produkcyjnych wciąż najpiękniejsze i najbardziej pożądane pod względem formy i unikalności kształtu przedmioty stalowe wykonują prawdziwi artyści – kowale – stosujący w swoich kuźniach i warsztatach rzemieślniczych dawne metody obróbki stali.

fot. Mariusz Kus

Wystawa „Od ucznia do mistrza - kowalstwo” prezentuje historię tego trudnego rzemiosła i zawodów, które wywodzą się z kowalstwa, jak płatnerstwo czy ślusarstwo. Niegdyś niezbędny w każdej wsi, kowal to w dzisiejszych czasach zawód ginący i praktykowany tylko przez prawdziwych pasjonatów. O rozmiarze tej pasji możemy się przekonać, zwiedzając ekspozycję w Piwnicy PodCieniami.

Jadwiga Bigoś

KROŚNIEŃSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Warto podjąć przygodę życia i napisać książkę…

„Od czytelnika do redaktora i wydawcy…” - pod takim hasłem 22 lutego br. w Saloniku Artystycznym odbyło się spotkanie z Tomaszem Nowotarskim, krośnianinem, miłośnikiem regionu, podróżnikiem, uczestnikiem rejsów żaglowcem S/Y „Fryderyk Chopin”, autorem książek o tematyce podróżniczej. Tomasz Nowotarski odbył dwa rejsy oceaniczne na polskim brygu S/Y „Fryderyk Chopin” pod dowództwem kpt. Krzysztofa Baranowskiego i kpt. Ziemowita Barańskiego. Trasa żaglowca wiodła przez Morze Bałtyckie, Północne, Kanał La Manche, Morze Irlandzkie, Karaibskie, Sargassowe i Ocean Atlantycki oraz Wyspy Kanaryjskie, Karaibskie, Bermudzkie i Azorskie. Po powrocie z dalekomorskich podróży postanowił napisać książkę. Tak powstał „Upragniony port: dla tych co stracili nadzieję” - zbiór 23 opowiadań, w których autor opisuje fascynujący rejs.

Tomasz Nowotarski jest redaktorem zbioru wierszy „Piękno tajemnic ducha” księdza Tadeusza Waldemara Krausa, urodzonego w 1919 r. w Markowej k. Łańcuta, kapelana w obozach dla uchodźców wojennych w Niemczech, duszpasterza w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych. Jest również autorem książek o tajemniczym Yeti. W opracowaniach wydanych w 2010 r. („Człowiek Śniegu”, „Yeti: tajemnica Himalajów”) prezentuje sylwetkę Yeti oraz opisuje przypadki spotkań z Yeti, które uznano za kultowe w kwestii podtrzymywania twierdzenia o jego istnieniu. W publikacji wydanej w 2011 r. („Yeti”) przedstawia legendarnego mieszkańca Himalajów *na płaszczyźnie kulturowej, zoologicznej i socjologicznej.* Ukazuje obraz Yeti *widziany oczami człowieka*

fot. W. Cichoń

Zachodu, jak i w bezpośredniej relacji tych, którzy od zawsze dzielą z nim surowy rejon gór. Opisuje historie poszukiwań Yeti na polu rekonesansowych i eksploatacyjnych wypraw badawczych. Prezentuje różne teorie próbujące ocenić to intrygujące zjawisko.

Joanna Łach

Do kalendarza imprez w mieście Krośnie powraca w tym roku Święto Miasta. **Dni Krosna – Miasta Szkła** odbywać się będą w czerwcu każdego kolejnego roku. W zamyśle pomysłodawców ma to być cykl różnorodnych działań i wydarzeń polegających na szerokiej prezentacji dorobku krośnian na wielu płaszczyznach – gospodarczej, społecznej, kulturalnej, czy sportowej połączonych z imprezami sportowymi i koncertami, i oczywiście prezentacjami szklarskimi. W bieżącym roku, z uwagi na odbywające się w Polsce zawody Euro 2012, impreza została zaplanowana na pierwsze dni czerwca. Jedną z podstawowych zasad realizacji takiego wydarzenia jest szeroka animacja i aktywizacja lokalnego środowiska. Zachęcamy do udziału w pierwszej edycji zabawy miejskiej KrosnoGra.

Zabawa inspirowana dawnymi podchodami, rajdami krajoznawczymi, czy dzisiaj szalenie modnymi grami miejskimi przeznaczona jest dla zorganizowanych, zgłoszonych 8. osobowych drużyn. Drużyna może być grupą rodzinną, ekipą zakładu pracy czy szkoły, zastępem członków stowarzyszenia czy też grupą sąsiadów z jednego osiedla- wszystkie mile widziane. Uczestnicy gry zmierzą się z zagadkami dotyczącymi zabytków, historii i współczesności Krosna, by dotrzeć do punktów kontrolnych, gdzie czekać na nich będą zadania do wykonania. Formuła imprezy została tak pomyślana, by łączyć w sobie zadania edukacyjne, sportowe i artystyczne. Zawodnicy będą także znacząco wyróżnieni mogąc w ramach punktów kontrolnych zobaczyć miejsca niedostępne dla innych mieszkańców naszego miasta, bowiem na trasie gry znajdzie się np. Wieża Farna, Krypta Oświęcimów, a także nowe Piwnice Przedprożne Centrum Dziedzictwa Szkła. Wspólna zabawa w KrosnoGrę może być nie tylko wspaniałą przygodą, ale także doskonałą formą promocji (firmy, szkoły, organizacji). Zachęcamy do wyróżnienia drużyny np. poprzez strój czy oznakowanie. Dla uczestników zabawy przewidziano miłe upominki, dla zwycięzców nagrody. Dodatkową atrakcją, w przypadku pozytywnej odpowiedzi sponsora, będzie możliwość wygrania nagrody z przeznaczeniem na cel charytatywny. Organizatorzy mają nadzieję, że taka możliwość będzie dodatkowym atutem wspólnej zabawy. Drużyny do KrosnoGry prosimy zgłaszać do **18 maja 2012 roku.** Ankieta zgłoszeniowa i regulamin imprezy na stronie organizatora: Regionalne Centrum Kultur Pogranicza w Krośnie www.rckp.krosno.pl – Dni Krosna – Miasta Szkła. Szczegółowych informacji udziela Paweł Matelowski, tel. 13 43 218 98

XI krośnieńskie dni tańca

Regionalne Centrum Kultur Pogranicza
Krosno, ul. Kolejowa 1

15 - 22.04.2012

15 kwietnia, godz. 18.00
Premierowe spektakle Zespołu Tańca Współczesnego Strecz z RCKP w Krośnie
wstęp wolny

19 kwietnia, godz. 18.00
Koncert Tańca PPSKAKIB w Krośnie, promocja tomiku poezji „Zatańczona przestrzeń"
wystawa fotografii „Taniec obrazów – obraz tańca"
wstęp wolny

20 kwietnia, godz. 9.00
Warsztaty taneczne prowadzone w krośnieńskich szkołach ponadgimnazjalnych
wstęp wolny

20 kwietnia, godz. 18.00
„Krosno na pointach" – koncert w wykonaniu grup tanecznych działających w Krośnie
wstęp wolny

21 kwietnia, godz. 18.00
„Tranzyt Wenus" - Kielecki Teatr Tańca
bilety 30 zł, 20 zł

22 kwietnia, godz. 18.00
„Klipsy" - choreografia Eryk Makohon, tańczą uczestnicy warsztatów tańca współczesnego realizowanych w ramach Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Tańca Scena Otwarta w Tarnowie
bilety 30 zł, 20 zł

Organizatorzy: Regionalne Centrum Kultur Pogranicza, Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy w Krośnie

PRZY ZAKUPIE BILETÓW NA SPEKTAKLE21 I 22 KWIETNIA ATRAKCYJNA PROMOCJA

regionalne centrum kultur pogranicza

WIĘCEJ INFORMACJI NA: www.rckp.krosno.pl

- druk cyfrowy i offsetowy
- reklamowe i ozdobne torby papierowe
- gadżety reklamowe
- opakowania

DRUKARNIA HEDOM

38-400 Krosno, ul. Kletówki 54a, tel./fax 13 432 02 02, 13 492 75 73
www.hedom.pl, e-mail: biuro@hedom.pl

GALERIA JEDNEGO ZDJĘCIA

Mariusz Kasza